

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
Юридичний факультет
Кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені професора О.І. Процевського**

«Актуальні проблеми приватного та публічного права»

**Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 92-річчю з дня народження член-кореспондента НАПрН
України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча
науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О.І.**

**2 квітня 2021 року
м. Харків**

УДК 349.2:342.727
ББК 67.305
А 43

Актуальні проблеми приватного та публічного права : матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції присвяченої 92-річчю з дня народження член-кореспондента НАПрН України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О.І. (2 квітня 2021 року). – Харків, 2021. – 333 с.

У матеріалах збірника представлені результати наукових досліджень вчених, присвячених актуальним проблемам приватного та публічного права.

Видання адресоване вченим, аспірантам, докторантам, викладачам закладів юридичної освіти, працівникам суду, адвокатури, органам юстиції, співробітникам Державної служби зайнятості України, практикуючим юристам, громадським діячам, профспілковим активістам, іншим особам, що цікавляться проблемами приватного та публічного права.

Матеріали конференції оприлюднені у електронному вигляді на сервері відкритого електронного архіву (репозитарію) Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди EKhNPUiR (електронний архів): <http://dspace.hnpu.edu.ua/> та на сайті юридичного факультету: <http://www.hnpu-laws.in.ua/> у розділі «Наука».

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники та їх наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

<i>КЛИМЕНКО В.І.</i> КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ ЯК ОБ'ЄКТ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН	167
<i>КЛИМЕНКО М.В.</i> ЩОДО ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ	169
<i>КОВАЛЁВА Т.В.</i> ПРИВЛЕЧЕНИЕ РАБОТНИКОВ К ДИСЦИПЛИНАРНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ПО ТРЕБОВАНИЮ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНОВ	172
<i>ЛАНДІН В.В.</i> ОЗНАКИ ПРЕКАРІАТУ ЯК СУБ'ЄКТУ ТРУДОПРАВОВОГО ЗАХИСТУ	175
<i>ЛИСЕНКО М.І.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	176
<i>МАЗУРЕНКО О.А.</i> САМОЗАХИСТ ПРАЦІВНИКАМИ СВОЇХ ТРУДОВИХ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ.....	179
<i>МАСАЛОВА Т.А.</i> ГРОШОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СЬОГОДЕННЯ	182
<i>МАСЛАКОВА Н.Н.</i> СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА СОГЛАШЕНИЯ О ТРУДОВОМ СОТРУДНИЧЕСТВЕ И УЧЕБНО-ТРУДОВОГО ДОГОВОРА	185
<i>МЕЛЬНИК Я.О.</i> СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ ОПЛАТИ ПРАЦІ В ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН	188
<i>ПЛЄХОВ Д.О.</i> ДИСТАНЦІЙНА ЗАЙНЯТІСТЬ ЯК АТИПОВА ФОРМА ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	190
<i>ПОЛОЖИШНИК В.О.</i> РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ІНСТРУКЦІЙ З ОХОРОНИ ПРАЦІ У ЗАБЕЗПЕЧЕНІ БЕЗПЕЧНИХ УМОВ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ, УСТАНОВІ ЧИ ОРГАНІЗАЦІЇ	192
<i>ФАТЄЄВ Я.В.</i> СОЦІАЛЬНИЙ ДІАЛОГ ЯК ЗАСАДА ПОБУДОВИ СТАБІЛЬНИХ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН.....	194
<i>ЦУВАРЕВ О.Ф.</i> СОЦІАЛЬНА ФУНКЦІЯ У СИСТЕМІ ФУНКЦІЙ ТРУДОВОГО ПРАВА... ..	197
<i>ІЛЮЩЕНКО А.С.</i> СВОБОДА ПРАЦІ ТА ЗАБОРОНА ПРИМУСОВОЇ ПРАЦІ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ПРАВА	200
<i>СОЛОВІЙОВ С.О.</i> ВИТОКИ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЦЕСУ ДОКАЗУВАННЯ У СПРАВАХ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ РОЗІРВАННЯМ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ З ІНІЦІАТИВИ РОБОТОДАВЦЯ	202
<i>ЯРОШЕНКО О.М.</i> СУЧАСНА СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ФОРМ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ.....	205
<i>МОСКАЛЕНКО О.В., ЛУК'ЯНЧИКОВ О.М.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ГАРМОНІЗАЦІЇ СТАНДАРТІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ З ЄВРОПЕЙСЬКОЮ СОЦІАЛЬНОЮ ХАРТІЄЮ	209
<i>АНДРІЙВ В.М.</i> ЩОДО МІЖНАРОДНИХ МІНІМАЛЬНИХ НОРМ (СТАНДАРТІВ) СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	212
<i>СИНЧУК С.М.</i> ЩОДО ПРОБЛЕМИ КОНТРОЛЮ У СФЕРІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ	215
<i>ГОЦ-ЯКОВЛЄВА О.В., КУПЧЕНКО Р.В.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ПРАВІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	217
<i>ТРУНОВА Г.А.</i> ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ	220

УДК 349.3

Orcid.org/0000-0002-0807-0519

Orcid.org/0000-0003-3768-5608

Москаленко Олена Вячеславівна,
завідувачка кафедри цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені професора О.І. Процевського
Харківський національний педагогічний університет і
мені Г.С. Сковороди, д.ю.н., професор.
Лук'янчиков Олег Миколайович,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені професора О.І. Процевського
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди, к.ю.н., доцент.

СУЧАСНИЙ СТАН ГАРМОНІЗАЦІЇ СТАНДАРТІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ З ЄВРОПЕЙСЬКОЮ СОЦІАЛЬНОЮ ХАРТІЄЮ

Гармонізація стандартів соціального забезпечення в Україні з Європейською соціальною хартією [1] розпочалась нещодавно. Так, лише 17 травня 2017 р. Україна зобов'язалася дотримуватися пунктів 3 і 4 ст. 12 Хартії, що стосуються соціального забезпечення [2]. Пункти 1 і 2 ст. 12 Хартії й досі залишаються нератифікованими Україною, що серйозно вповільнює розвиток вітчизняного законодавства у сфері соціального забезпечення та гальмує процес повноцінної гармонізації Хартії. Варто зауважити, що пункти 1 і 2 ст. 12 Хартії фіксують важливі положення щодо необхідності започаткування системи соціального забезпечення або підтримки її функціонування (п. 1) та підтримки системи соціального забезпечення на задовільному рівні, принаймні на такому, який дорівнює рівню, необхідному для ратифікації Європейського кодексу соціального забезпечення (п. 2).

Наведені пункти Хартії пов'язані між собою та їх реалізація у кінцевому випадку має призвести до прийняття нормативно-правового акту, заснованого на модельному Європейському кодексі соціального забезпечення.

У звітах, що стосувались готовності України до ратифікації пунктів 1 і 2 ст. 12 Хартії, неодноразово підкреслювалась відсутність в Україні злагодженої системи соціального забезпечення. Зокрема, увага дослідників концентрувалась на наступних аспектах: «1) становлення багаторівневої системи соціального захисту населення в Україні відбувається дуже складно; 2) правовим актам, які врегульовують питання надання в Україні соціальних послуг, притаманні неадекватність термінологічного апарату, розмитість визначень функцій, цілей і напрямів роботи відповідних інститутів; 3) державну політику у сфері соціального захисту та соціального забезпечення визначають близько 30 законодавчих актів, а різноманітні пільги, соціальні виплати та соціальні послуги в Україні безпосередньо передбачені у 58 законах та більше ніж 120 підзаконних нормативно-правових актах; 4) має місце неефективність і нераціональність у підходах до регулювання, фінансування та управління системою соціального забезпечення; 5) значна розгалуженість мережі

наявних закладів не гарантує ефективність наданих послуг та забезпечення ними усіх осіб, які їх потребують, в тому числі й через певну складність процедур їхнього отримання» [3]. І головне, що заважає перспективам ратифікації пунктів 1 і 2 ст. 12 Хартії – це формальний характер реалізації положень законодавства у сфері соціального забезпечення, відсутність упорядкованості та планування його розвитку і, навіть симуляційний характер окремих, в тому числі базових категорій права соціального захисту [4].

Ратифікований пункт 3 ст. 12 Хартії передбачає, що Україна докладатиме зусиль для поступового піднесення системи соціального забезпечення на більш високий рівень. Зміст даного пункту носить оціночний та неконкретний характер і одночасно із тим чітко окреслює положення, що рівень соціального забезпечення в державі має невинно покращуватись. Гармонізація означеного пункту Хартії із національним законодавством повинно передбачати як збільшення бюджетних видатків на соціальне забезпечення (наприклад, у межах децентралізації покладання на місцеві бюджети фінансування певного типу соціального забезпечення), так і прийняття нормативно-правових актів, котрі мають впровадити більш ефективні механізми соціального забезпечення. До таких механізмів можуть відноситись: грошові трансферти населенню (соціальні та компенсаційні виплати на кшталт субвенцій на надання пільг та житлових субсидій) як інструмент боротьби з бідністю; запровадження адресної системи соціальної підтримки; профілактика випадків потрапляння громадян у складні життєві обставини. Водночас з моменту ратифікації жодних дій з метою гармонізації національного законодавства із Хартією не відбулось.

Пункт 4 ст. 12 Хартії передбачає взяття Україною на себе зобов'язання «вживати заходів шляхом укладання відповідних двосторонніх і багатосторонніх угод або в інший спосіб і відповідно до умов, визначених у таких угодах, для забезпечення: а) рівності між їхніми власними громадянами та громадянами інших Сторін у тому, що стосується прав на соціальне забезпечення, включаючи збереження пільг, які надаються законодавством про соціальне забезпечення, незалежно від пересування захищених осіб по територіях держав Сторін; б) надання, збереження та поновлення прав на соціальне забезпечення такими засобами, як сумарний залік періодів страхування або роботи, що були здійснені за законодавством кожної зі Сторін». Необхідно відзначити, що даний пункт Хартії великою мірою гармонізований із національним законодавством України. Наприклад, Україною за останнє десятиліття було укладено двосторонні міжнародні договори України з питань соціального забезпечення: Угода між Україною та Республікою Польща про соціальне забезпечення від 18 травня 2012 р., Угода між Україною та Португальською Республікою про соціальне забезпечення від 7 липня 2009 р., Угода між Україною та Естонською Республікою у сфері соціального забезпечення від 5 жовтня 2010 р. Водночас кількість таких угод, особливо із державами Європейського Союзу, залишається незначною. Що стосується призначення іноземцям пенсій в Україні, то воно провадиться після одержання посвідки на постійне проживання в Україні [5]. А для взяття на облік у центрі зайнятості особи, які шукають роботу іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають в Україні, визнані в Україні біженцями або особами, які потребують додаткового захисту, яким надано в Україні притулок чи тимчасовий захист, а також ті, що одержали дозвіл на

імміграцію, повинні пред'явити посвідку на постійне проживання або посвідчення біженця або особи, яка потребує додаткового захисту або якій надано тимчасовий захист [6]. Іноземці також мають право на субсидію на оплату комунальних послуг [7]. Як бачимо, Україною було створено в підґрунтя для забезпечення рівності між громадянами України і громадянами інших країн при реалізації права на соціальне забезпечення.

Впровадження у національне законодавство України положень Європейської соціальної хартії, що стосуються стандартів соціального забезпечення, відбувається за допомогою такого правового інструменту як гармонізація. Ратифіковані положення Хартії щодо піднесення системи соціального забезпечення на більш високий рівень до тепер не втілені передусім через відсутність єдиного загальнодержавного плану розвитку законодавства про соціальне забезпечення, стратегії щодо гармонізації стандартів Європейського кодексу соціального забезпечення із національним законодавством, брак відповідних механізмів експертизи законопроектів щодо їх відповідності стандартам соціального забезпечення Хартії; наявність переконаного і суперечливого законодавства про соціальне забезпечення. Одним із досягнень України по гармонізації стандартів Хартії з національним законодавством є приведення у відповідність положень з питань гарантування доступності системи соціального забезпечення для іноземців.

Список використаних джерел:

1. Європейська соціальна хартія (переглянута) 3 травня 1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text.
2. Про внесення змін до пункту 2 Закону України «Про ратифікацію Європейської соціальної хартії (переглянутої): Закон України від 17 травня 2017 р. № 2034-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017. № 24. ст.279.
3. Альтернативна доповідь про виконання Україною Європейської соціальної хартії (переглянутої) (статті 3, 11 12, 14, 23, 30) / Українська Гельсінська спілка з прав людини. URL: https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2017/02/Alternative-Report-ESCR-19.12_ukr.pdf
4. Лук'янчиков О.М. Базовий державний соціальний симулякр. Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка. 2020. Вип.3 (91). С.338-348. URL: <https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/article/view/1038/934>
5. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003 р. № 1058-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. №№ 49-51. ст. 376.
6. Порядок реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 р. № 792. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/792-2018-%D0%BF>
7. Про посилення соціального захисту населення в умовах підвищення цін і тарифів на комунальні послуги: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2014 р. № 83. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/83-2014-%D0%BF#Text>